

Tradiční logika

(verze ze září 2025)

Podle začátku spisu ARISTOTELES. *Ἀναλυτικὰ Πρώτερα* (*První analytiky*). Asi 4 stol. př. n. l.

Co rozlišíme nejprve¹

Jde o přístup (z řec. ἐπίσταμαι, přistupuji, obvykle ale bývá překládáno jako „znám“) k dokazování (z řec. δείκνυμι, ukazuji).

Jde o důkazy otázek (řec. πρόβλημα, otázka, co je předhozeno, z řec. βάλλω, házím), resp. o vykázání odpovědí na ně; v nich analyzujeme (z řec. λύω, uvolňuji) termíny (řec. ὅρος, co zohledňujeme) a ukazujeme je v sylogismech (z řec. λέγω, sbírám do výčtu, čtu).

Pro termíny užíváme písmena N, V a S.

Sylogismus je, když se z nějakých premis (česky obvykle „předpokladů“, řec. πρότασις, přede-pnutí, z řec. τείνω, pnu), jež jsme položili (z řec. κείμαι, ležím) jako dané (z řec. τίθημι, dávám), rodí (česky obvykle „vyplývá“, řec. γίγνομαι, rodím se) něco jiného než ony. Toto rození se už neváže (z řec. δέω, vážu se, potřebuji) na jiné termíny než na ty v premisách; o tom, co se takto rodí, říkáme, že to z premis vedeně (česky obvykle „nutně“, z řec. ἀνάγκη, asi z řec. ἀνάγω, navádím) vychází (z řec. βαίνω, kráčím).

Sylogismy jsou dokonalé (z řec. τέλλω, konám), neváže-li se už zjevnost (z řec. φαίνω, jeví se) jejich vyvedení na nic dalšího.

Rozlišujeme takovéto premisy a otázky:

- Každým N počíná V (řec. ὑπάρχω, následuji po počátku, z řec. ἄρχω, počínám; užíváme scholastický zápis NaV a čteme „každé N je V“) – míníme tím, že čemukoli, co uchopíme (řec. λαμβάνω, chápu) z N, přičteme V
- Nějakým N počíná V (NiV, čteme „nějaké N je V“) – uchopíme něco z N, čemu V přičteme
- Žádným N nepočíná V (NeV, čteme „žádné N není V“) – ničemu, co uchopíme z N, nepřičteme V

---

¹ Kniha I, kap. 1 [24a – 24b]

- Nějakým N nepočíná V (NoV, čteme „nějaké N není V“) – uchopíme něco z N, čemu V nepřičteme

V premise nebo otázce může být nerozlišené, zda V počíná nějakým, či každým N, resp. zda počíná nějakým, či žádným.

Sylogismy zapisujeme do řádků pod sebe, např.

SaV

NaS

∴ NaV

kde první dva řádky jsou premisy a třetí je dokazovaná otázka, tj. to, k čemu premisy vedou (česky obvykle „závěr“); znak ∴ znamená to vedení. Termíny v dokazované otázce nazýváme nižší (N) a vyšší (V), termín, jehož prostřednictvím v premisách otázku dokazujeme, střední (S).

Obraty² (z řec. στρέφω, obracím)

e-obrat:

NeV

∴ VeN

Důkaz³ sporem (česky obvykle „nepřímý“ nebo „z nemožnosti“, z řec. δύνω, nořím se, odvažuji se):

(1): premisa   NeV

(2): kdyby ne VeN   ViN

(3): z (2)   uchopíme (jako příklad) nějaké P z V, jemuž přičteme N

(4): z (3)   to P je nějaké N, jemuž přičteme V

(5): z (4)   NiV

(6): z (1) a (5)   není přijatelné (z řec. δέχομαι, přijímám) NeV spolu s NiV

(7): z (6) zamítneme (2)   VeN

a-obrat:

NaV

∴ ViN

---

² Kap. 2 [25a]

³ Takto jsou důkazy obratů v orig. Šlo by postupovat i jinak: i-obrat vyndáním (tj. uchopením příkladu) a následně e-obrat sporem z i-obratu a a-obrat sporem z e-obratu.

Důkaz sporem:

- (1): premisa NaV
- (2): kdyby ne ViN VeN
- (3): z (2) e-obrat NeV
- (4): z (1) a (3) není přijatelné NaV spolu s NeV
- (5): z (4) zamítneme (2) ViN

i-obrat:

NiV

∴ ViN

Důkaz sporem:

- (1): premisa NiV
- (2): kdyby ne ViN VeN
- (3): z (2) e-obrat NeV
- (4): z (1) a (3) není přijatelné NiV spolu s NeV
- (5): z (4) zamítneme (2) ViN

o-obrat nejde:

NoV k obratu nevede

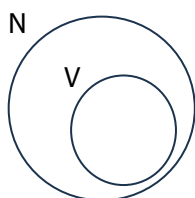
Důkaz:

- (1): příkladem NoV je přijatelné spolu s VaN, a nevede tedy k VoN, ani k VeN
- (2): příkladem⁴ NoV je přijatelné spolu s VeN, a nevede tedy k ViN, ani k VaN

Příklady (resp. tzv. „protipříklady“ ukazující, že něco vedeně nevyhází) volíme z něčeho, co známe; ad

(1) třeba N: živočich, V: člověk, ad (2) třeba N: živočich, V: kámen. Nebo to zkusíme nakreslit jako vztahy plošných tvarů:

ad (1):

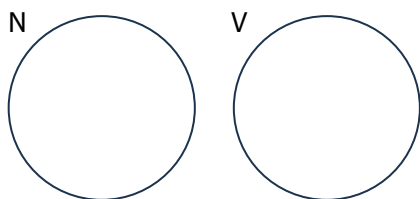

---

⁴ Příklad k (2) v orig. uveden není.

a míníme tím: část plochy N je mimo plochu V, a přitom celá plocha V je v ploše N.

Ad (2):

a míníme tím: část plochy N je mimo plochu V, a přitom celá plocha V je mimo plochu N; v tomto případě ale dokonce celá plocha N je mimo plochu V, protože $V \in N$, které se snažíme nakreslit, vede e-obratem k $N \in V$.

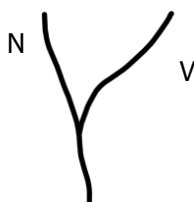
Nebo, abychom nevyvolávali dojem, že jde jen o třídící rozvažování, zkusíme to nakreslit jako pohyb plynoucí myšlenky:

ad (1):

a míníme tím: kdyby čára byla plynoucí myšlenka (plynoucí jen dolů, nebo jen nahoru), pak N někdy neplyne do V, ale přitom V vždy plyne do N.

Ad (2):

a míníme tím: N někdy neplyne do V, ale přitom V nikdy neplyne do N; ale stejně jako při kreslení ploch: v tomto případě dokonce N nikdy neplyne do V.

První figura⁵ (řec. σχῆμα, držení, z ἔχω, držím)

Drží-li se termíny takto:

S...V

N...S

∴ N...V

nazýváme to „první figura“. V ní rozlišujeme mody:

Barbara⁶:

SaV

NaS

∴ NaV

Důkaz:

(1): premisa   SaV

(2): premisa   NaS

(3): z (2)   uchopíme jakékoli P z N, a přičteme mu S

(4): z (1) a (3)   tomu P přičteme V

(5): z (4)   NaV

Celarent:

SeV

NaS

∴ NeV

Důkaz:

(1): premisa   SeV

(2): premisa   NaS

(3): z (2)   uchopíme jakékoli P z N, a přičteme mu S

(4): z (1) a (3)   tomu P nepřičteme V

---

⁵ Kap. 4 [25b – 26b]

⁶ Jména modů jsou mnemotechnickou pomůckou: 1. Samohlásky připomínají, o jaký modus jde (např. Barbara: a-a-a), 2. V druhé a třetí figurě připomíná první písmeno, z jakého modu první figury vychází důkaz (např. Cesare má první písmeno C, a jeho přímý důkaz vychází tedy z Celarent); písmeno s po samohlásce připomíná, na jakém místě důkazu je e-obrat nebo i-obrat; a písmeno p po samohlásce připomíná, na jakém místě důkazu je a-obrat; písmeno m připomíná prohození premis a malé písmeno c, že jde jen o nepřímý důkaz. Viz [History of logic - Syllogisms, Aristotle, Reasoning | Britannica](#).

(5): z (4)

NeV

(Komentář: Kdyby byly premisy v opačném pořadí, ale termíny v nich by se držely stejně, tj.

NaS

SeV

stále by to byl Celarent, na pořadí nezáleží. Kdyby ale došlo k prohození a a e, tj.

SaV

NeS

Celarent by to nebyl, opět ani v opačném pořadí, tj. ani v

NeS

SaV

důležité je, aby po nižším termínu bylo a a po středním e. Viz následující modus.)

SaV

NeS

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

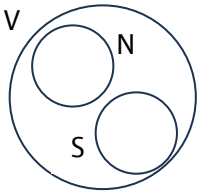
(1): příkladem

SaV a NeS jsou přijatelné spolu s NaV, a nevedou tedy k NoV, ani k NeV

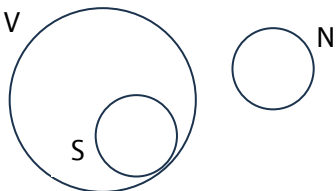
(2): příkladem

SaV a NeS jsou přijatelné spolu s NeV, a nevedou tedy k NiV, ani k NaV

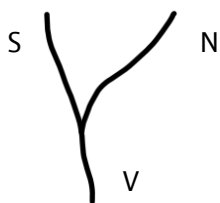
ad (1):

ad (2):

nebo jako pohyb plynoucí myšlenky, ad (1):

ad (2):

SeV

NeS

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem   SeV a NeS jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem   SeV a NeS jsou přijatelné spolu s NeV

(příklady jde tady i dále snadno kreslit)

Darii:

SaV

NiS

∴ NiV

Důkaz:

(1): premisa   SaV

(2): premisa   NiS

(3): z (2)   uchopíme nějaké P z N, jemuž přičteme S

(4): z (1) a (3)   tomu P přičteme V

(5): z (4)   NiV

Ferio:

SeV

NiS

∴ NoV

Důkaz:

(1): premisa	SeV
(2): premisa	NiS
(3): z (2)	uchopíme nějaké P z N, jemuž přičteme S
(4): z (1) a (3)	tomu P nepřičteme V
(5): z (4)	NoV

SiV (resp. SoV)

NaS

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem	SiV (resp. SoV) a NaS jsou přijatelné spolu s NaV
(2): příkladem	SiV (resp. SoV) a NaS jsou přijatelné spolu s NeV

SiV (resp. SoV)

NeS

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem	SiV (resp. SoV) a NeS jsou přijatelné spolu s NaV
(2): příkladem	SiV (resp. SoV) a NeS jsou přijatelné spolu s NeV

SaV

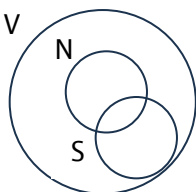
NoS

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem	SaV a NoS jsou přijatelné spolu s NaV
(2): příkladem*	SaV a NoS jsou přijatelné spolu s NeV

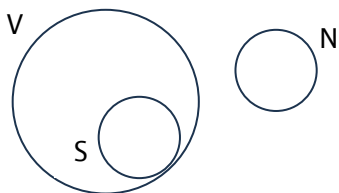
Příklad ad (1) jde nakreslit snadno jako v předchozích případech:

nebo

ale ad (2) nám bude překážet, že nejde nakreslit NoS tak, že současně i NiS. Podobně jako v důkazu, že nejde o-obrat, nakreslíme N tak, že bude nejen zčásti, ale zcela mimo S, protože NiS by spolu s SaV podle Darii vedlo k NiV, což nechceme, neboť ukazujeme přijatelnost s NeV:

nebo

Příklady, v nichž je takováto překážka, budeme označovat *.

SeV

NoS

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem* SeV a NoS jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem SeV a NoS jsou přijatelné spolu s NeV

SiV (resp. SoV)

NiS (resp. NoS)

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem SiV (resp. SoV) a NiS (resp. NoS) jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem SiV (resp. SoV) a NiS (resp. NoS) jsou přijatelné spolu s NeV

Je z toho (jak jsme prošli všechny variace) zjevné, že

- Rodí-li se v této figurě [částečný]⁷ sylogismus, termíny se musí držet tak, jak jsme ukázali.
- Všechny sylogismy v této figurě jsou dokonalé.
- Všechny otázky (a, e, i, o) se touto figurou dokazují.

Druhá figura⁸

Drží-li se termíny takto:

V...S

N...S

∴ N...V

nazýváme to „druhá figura“. V ní rozlišujeme mody:

Cesare:

VeS

NaS

∴ NeV

Důkaz:

(1): premisa VeS

(2): z (1) e-obrat SeV

(3): premisa NaS

(4): z (2) a (3) Celarent NeV

Nebo důkaz sporem:

(1): premisa VeS

(2): premisa NaS

(3): kdyby ne NeV NiV

---

⁷ Zdá se, že v orig. je to řečeno jen o částečných sylogismech, ale je tomu tak u všech; v dalších kapitolách je už na tomto místě řeč výslovně o všech.

⁸ Kap. 5 [26b – 28a]

(4): z (1) a (3) Ferio⁹ NoS
(5): z (2) a (4) není přijatelné NaS spolu s NoS
(6): z (5) zamítneme (3) NeV

Camestres:

VaS

NeS

∴ NeV

Důkaz:

(1): premisa VaS

(2): premisa NeS

(3): z (2) e-obrat SeN

(4): z (1) a (3) Celarent VeN

(5): z (4) e-obrat NeV

Nebo důkaz sporem:

(1): premisa VaS

(2): premisa NeS

(3): kdyby ne NeV NiV

(4): z (1) a (3) Darii NiS

(5): z (2) a (4) není přijatelné NeS spolu s NiS

(6): z (5) zamítneme (3) NeV

VaS

NaS

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem VaS a NaS jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem VaS a NaS jsou přijatelné spolu s NeV

VeS

NeS

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

---

⁹ Vyšší termín (V) z dokazovaného modu (Cesare) se ale v modu použitém v důkazu (Ferio) stal středním (S) a naopak. Naše písmena pro termíny často takto mění svou funkci při používání modů v důkazech.

(1): příkladem   VeS a NeS jsou přijatelné spolu s NaV
(2): příkladem   VeS a NeS jsou přijatelné spolu s NeV

Festino:

VeS

NiS

∴ NoV

Důkaz:

(1): premisa   VeS

(2): z (1) e-obrat   SeV

(3): premisa   NiS

(4): z (2) a (3) Ferio   NoV

Nebo důkaz sporem:

(1): premisa   VeS

(2): premisa   NiS

(3): kdyby ne NoV   NaV

(4): z (1) a (3) Celarent   NeS

(5): z (2) a (4)   není přijatelné NiS spolu s NeS

(6): z (5) zamítneme (3)   NoV

Baroco:

VaS

NoS

∴ NoV

Přímo to dokázat nejde.

Důkaz sporem:

(1): premisa   VaS

(2): premisa   NoS

(3): kdyby ne NoV   NaV

(4): z (1) a (3) Barbara   NaS

(5): z (2) a (4)   není přijatelné NoS spolu s NaS

(6): z (5) zamítneme (3)   NoV

VeS

NoS

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem*   VeS a NoS jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem   VeS a NoS jsou přijatelné spolu s NeV

VaS

NiS

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem*   VaS a NiS jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem   VaS a NiS jsou přijatelné spolu s NeV

ViS (resp. VoS)

NeS

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem   ViS (resp. VoS) a NeS jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem   ViS (resp. VoS) a NeS jsou přijatelné spolu s NeV

ViS (resp. VoS)

NaS

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem   ViS (resp. VoS) a NaS jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem   ViS (resp. VoS) a NaS jsou přijatelné spolu s NeV

ViS (resp. VoS)

NiS (resp. NoS)

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem   ViS (resp. VoS) a NiS (resp. NoS) jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem   ViS (resp. VoS) a NiS (resp. NoS) jsou přijatelné spolu s NeV

Je z toho zjevné, že

- Drží-li se ohledy, jak jsme ukázali, rodí se v této figurě sylogismus.
- Rodí-li se v této figurě sylogismus, termíny se musí držet tak, jak jsme.

- Všechny sylogismy v této figuře jsou nedokonalé, protože v jejich důkazech potřebujeme obraty nebo hypotézu.
- Žádné pozitivní otázky (a, i) se touto figurou nedokazují, negativní (e, o) obě.

Třetí figura¹⁰

Drží-li se termíny takto:

S...V

S...N

∴ N...V

nazýváme to „třetí figura“. V ní rozlišujeme mody:

Darapti:

SaV

SaN

∴ NiV

Důkaz:

(1): premisa   SaV

(2): premisa   SaN

(3): z (2) a-obrat   NiS

(4): z (1) a (3) Darii   NiV

Nebo důkaz sporem:

(1): premisa   SaV

(2): premisa   SaN

(3): kdyby ne NiV   NeV

(4): z (2) a (3) Celarent   SeV

(5): z (1) a (4)   není přijatelné SaV spolu s SeV

(6): z (5) zamítneme (3)   NiV

Nebo důkaz vyndáním:

(1): premisa   SaV

(2): premisa   SaN

(3): z (2)   uchopíme jakékoli P z S, a přičteme mu N

---

¹⁰ Kap. 6 [28a – 29a]

(4): z (1) a (3)   tomu P přičteme V

(5): z (4)   NiV

Felapton:

SeV

SaN

∴ NoV

Důkaz:

(1): premisa   SeV

(2): premisa   SaN

(3): z (2) a-obrat   NiS

(4): z (1) a (3) Ferio   NoV

Nebo důkaz sporem:

(1): premisa   SeV

(2): premisa   SaN

(3): kdyby ne NoV   NaV

(4): z (2) a (3) Barbara   SaV

(5): z (1) a (4)   není přijatelné SeV spolu s SaV

(6): z (5) zamítneme (3)   NoV

Nebo důkaz vyndáním:

(1): premisa   SeV

(2): premisa   SaN

(3): z (2)   uchopíme jakékoli P z S, a přičteme mu N

(4): z (1) a (3)   tomu P nepřičteme V

(5): z (4)   NoV

SaV

SeN

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem   SaV a SeN jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem   SaV a SeN jsou přijatelné spolu s NeV

SeV

SeN

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem SeV a SeN jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem SeV a SeN jsou přijatelné spolu s NeV

Disamis:

SiV

SaN

∴ NiV

Důkaz:

(1): premisa SiV

(2): z (1) i-obrat ViS

(3): premisa SaN

(4): z (2) a (3) Darii ViN

(5): z (4) i-obrat NiV

Nebo důkaz sporem:

(1): premisa SiV

(2): premisa SaN

(3): kdyby ne NiV NeV

(4): z (2) a (3) Celarent SeV

(5): z (1) a (4) není přijatelné SiV spolu s SeV

(6): z (5) zamítneme (3) NiV

Nebo důkaz vyndáním:

(1): premisa SiV

(2): premisa SaN

(3): z (1) uchopíme nějaké P z S, jemuž přičteme V

(4): z (2) a (3) tomu P přičteme N

(5): z (4) NiV

Datisi:

SaV

SiN

∴ NiV

Důkaz:

(1): premisa SaV

(2): premisa SiN

(3): z (2) i-obrat NiS

(4): z (1) a (3) Darii NiV
 Nebo důkaz sporem:
 (1): premisa SaV
 (2): premisa SiN
 (3): kdyby ne NiV NeV
 (4): z (2) a (3) Ferio SoV
 (5): z (1) a (4) není přijatelné SaV spolu s SoV
 (6): z (5) zamítneme (3) NiV

Nebo důkaz vyndáním:
 (1): premisa SaV
 (2): premisa SiN
 (3): z (2) uchopíme nějaké P z S, jemuž přičteme N
 (4): z (1) a (3) tomu P přičteme V
 (5): z (4) NiV

Bocardo:

SoV

SaN

∴ NoV

Přímo to dokázat nejde.

Důkaz sporem:

(1): premisa SoV
 (2): premisa SaN
 (3): kdyby ne NoV NaV
 (4): z (2) a (3) Barbara SaV
 (5): z (1) a (4) není přijatelné SoV spolu s SaV
 (6): z (5) zamítneme (3) NoV

Nebo důkaz vyndáním:

(1): premisa SoV
 (2): premisa SaN
 (3): z (1) uchopíme nějaké P z S, jemuž nepřičteme V
 (4): z (2) a (3) tomu P přičteme N
 (5): z (4) NoV

SaV

SoN

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem SaV a SoN jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem* SaV a SoN jsou přijatelné spolu s NeV

Ferison:

SeV

SiN

∴ NoV

Důkaz:

(1): premisa SeV

(2): premisa SiN

(3): z (2) i-obrat NiS

(4): z (1) a (3) Ferio NoV

Nebo důkaz sporem:

(1): premisa SeV

(2): premisa SiN

(3): kdyby ne NoV NaV

(4): z (2) a (3) Darii SiV

(5): z (1) a (4) není přijatelné SeV spolu s SiV

(6): z (5) zamítneme (3) NoV

Nebo důkaz vyndáním:

(1): premisa SeV

(2): premisa SiN

(3): z (2) uchopíme nějaké P z S, jemuž přičteme N

(4): z (1) a (3) tomu P nepřičteme V

(5): z (4) NoV

SiV (resp. SoV)

SeN

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem SiV (resp. SoV) a SeN jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem SiV (resp. SoV) a SeN jsou přijatelné spolu s NeV

SeV

SoN

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem*   SeV a SoN jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem   SeV a SoN jsou přijatelné spolu s NeV

SiV (resp. SoV)

SiN (resp. SoN)

nevede k ničemu v držení N...V

Důkaz:

(1): příkladem   SiV (resp. SoV) a SiN (resp. SoN) jsou přijatelné spolu s NaV

(2): příkladem   SiV (resp. SoV) a SiN (resp. SoN) jsou přijatelné spolu s NeV

Je z toho zjevné, že

- Drží-li se ohledy, jak jsme ukázali, rodí se v této figuře sylogismus.
- Rodí-li se v této figuře sylogismus, termíny se musí držet tak, jak jsme.
- Všechny sylogismy v této figuře jsou nedokonalé, protože v jejich důkazech [přímém a sporem] potřebujeme obraty nebo hypotézu.
- Žádné obecné otázky (a, e) se touto figurou nedokazují, částečné (i, o) obě.

Co je dále zjevné

V modech nevedoucích k ničemu v držení N...V¹¹:

- Jsou-li oba ohledy pozitivní, nebo oba negativní, nevyvodíme vůbec nic.
- Je-li ale jeden pozitivní a druhý negativní obecný, zrodí se sylogismus v držení V...N¹²:

SaV

NeS

∴ VoN

Důkaz:

(1): premisa   SaV

(2): z (1) a-obrat   ViS

---

¹¹ Kap. 7 [29a]

¹² Tyto mody pak bývají řazeny ke kombinatoricky domyšlené čtvrté figuře.

(3): premisa   NeS
 (4): z (3) e-obrat   SeN
 (5): z (2) a (4) Ferio   VoN

nebo

SiV

NeS

∴ VoN

Důkaz:

(1): premisa   SiV
 (2): z (1) i-obrat   ViS
 (3): premisa   NeS
 (4): z (3) e-obrat   SeN
 (5): z (2) a (4) Ferio   VoN

a podobně pro ostatní figury.

Dáme-li nerozlišené premisy na místo částečných, zrodí se ve všech figurách tytéž sylogismy.

Všechny nedokonalé sylogismy byly zdokonalené (dokázané přímo nebo sporem) skrze první figuru.

Všechny sylogismy jsou převoditelné na obecné sylogismy první figury.¹³

Protože:

1. Všechny v druhé figuře ano: Cesare a Camestres přímým důkazem, Festino a Baroco sporem.
2. V první figuře: Darii a Ferio jsou samy už dokonalé, ale lze je dokázat skrze druhou figuru sporem:

Darii:

SaV

NiS

∴ NiV

Důkaz sporem:

(1): premisa   SaV
 (2): premisa   NiS
 (3): kdyby ne NiV   NeV
 (4): z (1) a (3) Camestres   NeS
 (5): z (2) a (4)   není přijatelné NiS spolu s NeS
 (6): z (5) zamítneme (3)   NiV

---

¹³ Kap. 7 [29b]

Ferio:

SeV

NiS

∴ NoV

Důkaz sporem:

(1): premisa   SeV

(2): premisa   NiS

(3): kdyby ne NoV   NaV

(4): z (1) a (3) Cesare   NeS

(5): z (2) a (4)   není přijatelné NiS spolu s NeS

(6): z (5) zamítneme (3)   NiV

(Takže ty částečné v první figuře převedeme na sylogismy druhé figury a ty pak na obecné sylogismy první figury, viz 1.)

3. Ve třetí figuře: Darapti, Felapton, Bocardo, Disamis jsou už zdokonalené (sporem) skrze obecné sylogismy první figury; Datisi a Ferison jsou zdokonalené skrze částečné sylogismy první figury, ale ty převedeme na obecné sylogismy první figury, viz 2.

Každý sylogismus se rodí z uvedených modů těch tří figur.¹⁴

Protože:

1. Potřebujeme-li dokázat, že N počíná, nebo nepočíná V, vede nás to k uchopení něčeho o něčem (jako premisy):
  - a. Kdyby to bylo to samé, bylo by to „už zprvu uchopené“.
  - b. Kdyby to bylo, že N počíná, nebo nepočíná S, ale nic dalšího bychom neuchopili o S, nerodil by se tu žádný sylogismus. Takže nás to vede k uchopení další premisy.
2. Uchopíme-li něco, co počíná, nebo nepočíná N, nebo S atd., sylogismy se budou rodit, ale bez spojení s V nebudou o V.
3. Vede nás to k uchopení něčeho spojujícího N a V skrze S, a to v jedné ze tří figur.

Atd.

Polysylogismus¹⁵

---

¹⁴ Kap. 23 [40b – 41a]

¹⁵ Kap. 25 [42b]

Jsou-li N a V v sylogismu spojeny více než jedním středním termínem (tzv. polysylogismus), vyvodíme je postupně jako vycházející (řec. συμπεράσµα, z řec. πείρω, procházím) z uvedených modů těch tří figur, např.

VaS₃

S₁eS₃

S₂aS₁

S₂aN

∴ NoV

Důkaz:

(1): premisa VaS₃

(2): premisa S₁eS₃

(3): z (1) a (2) Camestres S₁eV

(4): premisa S₂aS₁

(5): premisa S₂aN

(6): z (4) a (5) Darapti NiS₁

(7): z (3) a (6) Ferio NoV

tj. pomocí obecných modů první figury a obrátů:

(1): premisa VaS₃

(2): premisa S₁eS₃

(3): z (2) e-obrat S₃eS₁

(4): z (3) a (1) Celarent VeS₁

(5): z (4) e-obrat S₁eV

(6): premisa S₂aS₁

(7): premisa S₂aN

(8): kdyby ne NiS₁ NeS₁

(9): z (8) a (7) Celarent S₂eS₁

(10): z (6) a (9) není přijatelné S₂eS₁ spolu s S₂aS₁

(11): z (10) zamítneme (8) NiS₁

(12): kdyby ne NoV NaV

(13)¹⁶: z (5) e-obrat VeS₁

(14): z (13) a (12) Celarent NeS₁

(15): z (11) a (14) není přijatelné NiS₁ spolu s NeS₁

---

¹⁶ Kroky (5) a (13) jsou zbytečné, obracíme tam a zase zpátky (uvádím je, abych ukázal celé převedení Camestres a Ferio); stačilo by ve (14) odkázat na (4).

(16): z (15) zamítneme (12) NoV

Entyméma¹⁷

Entyméma (řec. ένθύμημα, zámlka, vdechnutí, z řec. θῦμός, dech, nadšení), je sylogismus, v němž jednu premisu zamlčíme, např. „Každým N počíná V, protože jím počíná S.“, kde zamlčíme, že „Každým S počíná V.“

---

¹⁷ Kniha II, kap. 27 [70a]